

**TỪ SÔNG BẾN HẢI
ĐẾN DINH ĐỘC LẬP**

From Ben Hai river
to the independence palace

Thiếu tướng Hoàng Đan

(Ảnh chụp tại chiến trường Khe Sanh năm 1968)

Major General Hoang Dan, Khe Sanh Battlefield, 1968

LỜI GIỚI THIỆU CHO ẤN BẢN ĐẦU TIÊN

Là một cán bộ chỉ huy chiến đấu, cuộc đời của Thiếu tướng Hoàng Đan luôn gắn với chiến trường. Trải qua hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ, ông đã đảm đương nhiều chức vụ trong quân đội: cán bộ trung đội, đại đội, tiểu đoàn, trung đoàn, sư đoàn, phó tư lệnh quân đoàn. Trong cuộc chiến tranh bảo vệ Tổ quốc ở biên giới phía Bắc, ông là tư lệnh quân đoàn.

Ông cũng là một nhà giáo quân sự, một người làm công tác quản lý khoa học. Một mảng đời quan trọng của ông gắn bó với nhà trường quân sự. Ông là giáo viên, Phó khoa, Trưởng khoa, Phó giám đốc Học viện Quân sự cao cấp (nay là Học viện Quốc phòng). Ông còn là Cục phó, rồi Cục trưởng Cục Khoa học quân sự Bộ Quốc phòng.

Cuộc đời ông như một vòng tuần hoàn khép kín: chiến trường – nhà trường – chiến trường – nhà trường... chỉ huy chiến đấu – rút kinh nghiệm, tổng kết để rồi lại chỉ huy chiến đấu...

Và ông lặng lẽ viết. Những trang viết của ông gồ ghề, thô ráp như những chiến trường mà ông đã chỉ huy chiến đấu. Nhưng cũng chính từ những trang viết này, người đọc thấy ở ông một con người có ý thức trách nhiệm cao trong xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân, những tình cảm chân thực, xúc động về cuộc đời, về cuộc chiến tranh và những người đồng chí, đồng đội...Thấp thoáng đâu đây, dáng ông ngồi lặng lẽ, trầm ngâm ngẫm nghĩ về những điều còn đọng lại sau chiến tranh. Và cũng từ đó, ta dễ liên tưởng đến những điều nghe được, đọc được ở đâu đó, những giai thoại về ông trong chiến đấu, một cán bộ chỉ huy nhân hậu với người lính, dí dỏm trong cuộc sống hàng ngày.

Từ rất nhiều trang di cảo của Thiếu tướng Hoàng Đan do gia đình đưa đến, Nhà xuất bản Quân đội nhân dân đã sửa chữa, hoàn chỉnh, hiệu đính và xuất bản cuốn sách song ngữ Việt - Anh *Từ sông Bến Hải đến Dinh Độc Lập*.

Trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc!

NHÀ XUẤT BẢN QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN

LỜI GIỚI THIỆU CỦA ĐỒNG CHÍ LÊ KHẢ PHIÊU

Nói đến đồng chí Hoàng Đan - tướng Hoàng Đan
hầu như ai cũng biết rõ và ngưỡng mộ ông. Một
con người hầu như cả cuộc đời, cả sự nghiệp của
ông đều gắn bó trong lĩnh vực quân sự, ông thực sự
chỉ huy chiến đấu trên các chiến trường từ ngày năm
không chỉ chỉ huy Pháp đến kháng chiến chống Mỹ, với
những cương vị: lữ đoàn trưởng, chi huy đại đội, trợ đoàn,
Trung đoàn, Sư đoàn, Quân đoàn v.v. Tham gia nhiều chiến
địch lớn, am hiểu và tinh thông, song tạo nên dụng cụ
hình thức, nghệ thuật tác chiến từ phân đội nhỏ đến các
chiến dịch lớn quy mô quốc gia và một loạt trung tâm công,
phòng ngự, tăng cường chi công và biến cả cùng nhau đi
đang vận động v.v. phần lớn các trận đánh đều đạt hiệu
quả cao và hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ.

Ông chỉ là một người chỉ huy có hoài bão, niềm tin tưởng, nhưng mọi giây khắc đều dành cho những phút tập, ông chỉ hướng dẫn tại chỗ xúng tặc tập, từ đó tập hình và tuân các phép tắc và chiến lược.

Ông chỉ coi là một nhà giáo, nhà quản lý hoặc học quân sự giỏi, với đầy đủ kiến thức và thực tiễn, tại chỗ hướng nhiều năm nên ông có sự tin tưởng trong quân đội và nhà dân ta.

Thường trực ông, thường trực một cái đó quá, tại này đang đi về học phát triển, ông đã đi vào có việc này, nhưng từ trước ông chỉ quan tâm mai mai học tập.

Lê Khả Phiêu
Nguyên Tổng Bí thư - Ppms
Bí thư Quân ủy Trung ương

LỜI GIỚI THIỆU CHO LẦN TÁI BẢN

Con trai út Thiếu tướng Hoàng Đan
Hoàng Nam Tiến

Ba tôi – Chiến tướng Hoàng Đan, trong ký ức của tôi, luôn là người nghiêm khắc, cứng rắn và mạnh mẽ. Tôi không nhớ rõ liệu ba có từng bế tôi hay không, chỉ nhớ duy nhất một lần ông đã đánh tôi khi tôi đòi đi chơi cùng ba mẹ sau khi ông trở về từ chiến trường.

Mãi đến khi trưởng thành, tôi mới hiểu được sự trân trọng mà ba dành cho những giây phút bên gia đình, đặc biệt là thời gian bên mẹ. Dù là một vị chỉ huy cao cấp, nhưng chiến tranh và bom đạn không tha cho bất kỳ ai. Càng là những vị chỉ huy, họ càng dễ trở thành mục tiêu của máy bay địch, đặc biệt là trong những trận chiến ác liệt.

Tuy nhiên, một điều tôi mãi ghi nhớ từ khi còn rất nhỏ là những năm tháng được sống cùng ba tại các đơn vị quân đội. Đến nay, tôi vẫn nhớ rõ những ngày ở Quân

đoàn 1 tại Ninh Bình, Học viện Quân sự cao cấp, Quân đoàn 5 ở Lạng Sơn và Quân khu 1 tại Thái Nguyên. Và tôi cũng không quên mỗi khi có cơ hội, ba luôn đưa cả gia đình, thậm chí cả họ hàng, về quê hoặc đi nghỉ mát. Với tôi, được cùng ba đi khắp đất nước, đến các đơn vị quân đội là một đặc quyền.

Ba tôi từng nói: “50 năm có thể là một khoảng thời gian ngắn trong lịch sử dân tộc, nhưng đủ dài để chúng ta nhìn lại sự vĩ đại, anh hùng và quả cảm của những người lính vô danh đã ngã xuống vì mục tiêu thống nhất đất nước, mang lại hòa bình cho dân tộc.”

Các bạn đang cầm trên tay một cuốn sách do chính ba tôi viết về một thời kỳ hào hùng của dân tộc – những năm 1974-1975, khi mục tiêu giải phóng miền Nam được đặt lên cao nhất. Cuốn sách “Từ sông Bến Hải đến Dinh Độc Lập” là câu chuyện về hành trình thống nhất đất nước qua lời kể của ba tôi. Dòng sông Bến Hải – vĩ tuyến 17, nơi Hiệp định Geneva năm 1954 chia cắt hai miền, là điểm khởi đầu. Dinh Độc Lập tại thành phố Sài Gòn (nay là Dinh Thống Nhất tại thành phố Hồ Chí Minh) là điểm hẹn lịch sử. Phải mất 21 năm sau, đất nước mới được thống nhất. Để có được hòa bình ấy, đã có biết bao xương máu của bộ đội, nhân dân và những gia đình đã hy sinh...

Cuốn sách này viết khi ba tôi đã qua đời. Ông ra đi đột ngột khi vẫn còn khỏe mạnh và minh mẫn. Có lẽ, ông cũng không nghĩ rằng mình sẽ rời xa sớm như vậy. Vì thế,

ông chỉ kịp để lại cho tôi những dòng hồi ký, những ký ức dang dở. Tác phẩm mở đầu tại chiến trường Thượng Đức vào năm 1974, khi ba tôi đã viết những bức thư tình cảm nhất gửi mẹ tôi. Khi ấy, ba tôi 46 tuổi, mẹ tôi 41 tuổi.

Ông viết: “*Vợ chồng nào thì cũng thương cũng nhớ, nhưng anh vẫn cảm thấy vợ chồng mình thương nhau nhớ nhau nhất. Nhiều người nói khi đã đứng tuổi thì niềm thương nỗi nhớ cũng đứng lại. Anh thì anh thấy ngược lại. Càng ngày càng thương càng nhớ em nhiều hơn, có lúc anh thấy như không thể xa em được...*”

Tiếp đó, chúng ta sẽ cùng sống lại những tháng ngày đặc biệt của dân tộc khi mệnh lệnh “*Thần tốc, thần tốc hơn nữa, táo bạo, táo bạo hơn nữa, tranh thủ từng phút, từng giờ, xốc tới mặt trận, giải phóng miền Nam. Quyết chiến và toàn thắng. Truyền đạt tức khắc đến đảng viên, chiến sĩ*” của Tổng tư lệnh, Đại tướng Võ Nguyên Giáp được gửi đến các chỉ huy. Các bạn sẽ cảm nhận được không khí lịch sử năm 1975 tại Huế, Đà Nẵng, các tỉnh Nam Trung Bộ, đặc biệt là Sài Gòn (nay là Thành phố Hồ Chí Minh).

Lúc bấy giờ, ba tôi là một trong những chỉ huy Quân đoàn 2 – quân đoàn chủ lực, thiện chiến nhất của Quân đội Nhân dân Việt Nam. Đơn vị của ông là lực lượng giải phóng Huế, Đà Nẵng, các tỉnh Nam Trung Bộ và là đơn vị cắm lá cờ trên nóc Dinh Độc Lập ngày 30/4/1975.

Cuốn sách được mở đầu bằng lời giới thiệu của Cố Tổng Bí thư Lê Khả Phiêu. Khi tôi đến nhà đề nghị ông viết

vài dòng giới thiệu cho cuốn sách của ba tôi, tôi vẫn nhớ rõ lời ông: “Nam Tiến ngồi đây để chú viết rồi cháu mang sang nhà xuất bản xem xét, và nên đăng bản viết tay của chú.” Tôi vẫn nhớ dòng chữ chú bắt đầu viết: “Nói đến tướng Hoàng Đan trong quân đội, ai cũng biết.”

Tôi tin rằng các bạn đọc, dù thuộc thế hệ các cô chú, anh chị hay thế hệ trẻ, sẽ có những cảm nhận khác nhau từ cuốn sách này. Nhưng tôi tin rằng, giống như tôi, các bạn sẽ cảm thấy tự hào về ông cha ta – thế hệ những người lính, những người dân kiên cường, quả cảm, gánh lấy mọi gian khó để giải phóng đất nước, để thế hệ hôm nay được sống trong hòa bình.

Xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc.

Hà Nội, 28/02/2025

MỤC LỤC

Lời giới thiệu cho ấn bản đầu tiên.....	5
Lời giới thiệu của đồng chí Lê Khả Phiêu.....	7
Lời giới thiệu cho lần tái bản	9
Tướng Hoàng Đan – Một đời xông pha	17

NHỮNG TRANG HỒI ỨC VỀ CUỘC ĐỜI, VỀ CHIẾN TRANH VÀ NHỮNG NGƯỜI ĐỒNG ĐỘI

50 năm trong quân ngũ.....	36
Lời dẫn.....	38
Thượng Đức	43
Từ sông Bến Hải đến Dinh “Độc Lập”.....	61
Những kỷ niệm không thể nào quên qua những năm tháng được làm việc với Đại tướng Lê Trọng Tấn - Tổng tham mưu trưởng quân đội nhân dân Việt Nam	121

ĐỒNG CHÍ, ĐỒNG ĐỘI VIẾT VỀ THIẾU TƯỚNG HOÀNG ĐAN

Thương tiếc anh Hoàng Đan một tướng tài, một nhà lý luận xuất sắc 166
Người chỉ huy Trí Dũng 169
Một tướng tài, một người bạn chí cốt173

Publisher’s note for first edition203
An introduction by comrade Le Kha Phieu205
Introduction to the reprint of the book.....207
An introduction by Professor Hoang Van Hoa..... 211

**RECOLLECTIONS ON LIFE, THE WAR
AND COMRADES-IN-ARMS**

Fifty years in the army 228
Introduction.....230
Thuong Duc 236
From Ben Hai river to the “independence palace”260
Unforgettable remembrances on the days of working
beside general Le Trong Tan - vpa’s general chief of staff 335

**WRITINGS OF COMRADES-IN-ARMS
ABOUT GENERAL HOANG DAN**

With great admiration for Hoang Dan, a talent general,
an excellent military theoretician.....388
An ingenious and brave commander..... 392
A talented general and a good friend.....396